

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ФОРМА ПІДГОТОВКИ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ЛІТНЬОГО ВІКУ (ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ЖЕРТВ НАЦІОНАЛ-СОЦІАЛІЗМУ ТА ІНШИХ ЛЮДЕЙ ЛІТНЬОГО ВІКУ ДО ГРОМАДИ м.ЧЕРНІГОВА)

Ми живемо епоху шаленого ритму життя, розвитку науки та техніки, постійно кудись поспішаємо та боїмося зупинитись і задуматись про важливе: завдяки кому ми так живемо, хто заради нашого майбутнього поклав своє життя, лишився молодості, а хтось і дитинства? Для того, щоб дати відповіді, в першу чергу собі, на ці питання і існує волонтерська діяльність.

В усі часи студенти, як ніхто, завжди була дуже мобільною та активною групою, сповненою великих надій, ентузіазму та щирих непідробних емоцій. Саме ці важливі риси потрібні, щоб стати справжнім волонтером.

У світі останніх подій, волонтерство є особливо важливим ресурсом соціальної роботи, що зумовлено погіршенням матеріального й психологічного становища громадян і соціально незахищених верств населення. Одним із напрямів соціальної допомоги є участь волонтерів у здійсненні цілого ряду соціальних послуг для тих, хто її потребує. Особливою групою серед волонтерів є студенти соціально спрямованих спеціальностей. Саме ця категорія молоді повинна брати активну участь у вирішенні завдань, які стоять перед державою та суспільством.

Питанню волонтерства присвячено чимало доробок як зарубіжних, так і вітчизняних авторів, а саме: О.Безпалько, О.Брижовата, Р.Вайнола, І.Грига, М.Дейчаківський, Л.Дума, З.Зайцева, А.Зінченко, І.Зверєва, Н.Заверико, І.Іванова, А.Капська, О.Карпенко, Л.Коваль, Н.Комарова, О.Кузьменко, О.Лисенко, О.Лозовицький, В.Назарук, І.Пінчук, Н.Романова, Ф.Ступак, С.Толстоухова, І.Трубавіна, О.Шатохіна, О.Яременко. Питання класифікації волонтерських груп розкриває у своїх наукових статтях Т.Л.Лях.

Зараз волонтерство – потужний соціально-суспільний рух, спроможний прийняти на себе частину повноважень державних соціальних установ. Волонтерство передбачає активну громадську позицію, яка реалізується людиною, що керується ідеєю суспільної та приватної солідарності (Ново Дізіонарію).

Влучними визначеннями поняття «волонтерства», на наш погляд, є такі:

Волонтерство є способом підтримки, піклування, надання допомоги членам громади, взаємодії між людьми для спільного вироблення нових шляхів вирішення проблем, що виникають [2, с.56].

Волонтерство – це добровільна неприбуткова діяльність, що сприяє покращенню життя людей, які потрапили у важку життєву ситуацію та потребують допомоги [1, с.15].

У словнику С.І. Ожегова, волонтерство трактується як добровільне виконання обов'язків з надання безоплатної соціальної допомоги, послуг, добровільний патронаж над інвалідами, хворими та людьми похилого віку, а також особами і соціальними групами населення, які опинилися в складних життєвих ситуаціях [3, с.128].

Волонтерство – діяльність за своєю природою просоціальна в цільовому, процесуальному, змістовному, технологічному компонентах. Включаючись у волонтерську діяльність, людина прагне на безоплатних засадах вплинути на трансформацію сучасного суспільства, зробити його кращим.

На сьогодні волонтерство виконує ряд важливих функцій: від можливості студентам отримання певного досвіду роботи різними групами клієнтів до суспільно-корисної діяльності. Також для студентів волонтерство є дієвим способом соціалізації та самореалізації. Волонтерська робота студентських груп спрямована переважно на вирішення актуальних проблем, що існують у суспільстві.

Серед форм підготовки студентів до роботи з людьми літнього віку важливу роль відіграє саме волонтерська діяльність. Серед опитаних студентів випускних курсів факультету «Соціальна робота» ЧНТУ, тільки 10% хочуть працювати з людьми літнього віку. Це студенти магістратури, які мають досвід роботи у волонтерському центрі довіри і були залучені до надання соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку», яка реалізовувалась на факультеті у співпраці з Територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Деснянської та Новозаводської у м.Чернігові районних рад. Переважна ж більшість опитаних студентів надає перевагу роботі з дітьми, сім'ями та іншими категоріями клієнтів соціальної роботи. Однією із причин є усвідомлення труднощів у спілкуванні з категорією людей літнього віку. Одним із можливих шляхів подолання зазначеної проблеми може бути залучення студентів до різних видів волонтерської роботи, які передбачають спілкування з людьми літнього віку. Це участь у роботі «Університету третього віку», практика у Територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) чи геріатричних пансіонатах. Ефективною формою підготовки студентів до роботи з людьми літнього віку стало залучення до участі у проекті «Соціальна інтеграція жертв націонал-соціалізму, тоталітарних режимів та інших людей літнього віку до громади

м.Чернігова». який реалізується на факультеті соціальної роботи Чернігівського національного технологічного університету. Проект розпочав роботу у жовтні 2014 року і триватиме до квітня 2016 року, за підтримки німецького фонду «Пам'ять, Відповідальність, Майбутнє». Мета проекту- сприяння соціальної інтеграції людей літнього віку до місцевої громади, розвиток їх соціальних контактів й творчої активності, подолання соціальної ізоляції, а відтак, підвищення якості життя шляхом залучення в просвітницько-культурний та інформаційний простір відкритого університету. Важливе місце серед завдань проекту займає створення території міжпоколінного діалогу та обміну досвідом, що сприятиме розширенню світогляду літніх та молоді, подоланню негативних стереотипів, визнанню життєвого досвіду і досягнень людей старшого покоління. Студенти, майбутні соціальні працівники, мають можливість отримати ще й професійні навички спілкування з людьми літнього віку, розширити та закріпити отримані знання в університеті.

Однією з проблем, яка стала очевидною у процесі реалізації проекту, що літні люди, як ніхто потребують нашої підтримки, адже, як правило, це люди, яким ні з ким поговорити, але їм є про що сказати. Це стало можливим, завдяки таким заходам проекту, як «Візити уваги» - відвідування маломобільних і немобільних людей літнього віку вдома. Ці візити спрямовані на спілкування та посильну допомогу. Переважно люди літнього віку розповідають про своє життя: найбільш болючою темою для них є дитинство, адже його в них майже не було. Потім йде сповідь про юність, молодість, помилки... Саме під час такої відвертої бесіди і формуються професійні навички соціального працівника, адже вони повинні вміти слухати, співпереживати і підтримати, а також тактовно висловити свою думку.

Інші заходи проекту, такі як клуби спілкування «Діалог поколінь», «Здоровий спосіб життя і психологія», «Ретро-кафе», також спрямовані на обмін досвідом між поколіннями. Молодь виявила інтерес до спілкування з очевидцями минулого, участі у нових для них формах роботи. І це також є великим плюсом, так як студенти отримують комунікативні навички, вчаться більш толерантно і терпляче ставитись до літніх людей. В такій взаємодії відбувається руйнація стереотипів щодо літніх людей у молоді і навпаки, що є подоланням причин відчуження поколінь. Досить часто ці люди своїм прикладом змушують замислитись молодь над своїм життям, учвідомленню, що їм було важче, але на схилі літ вони залишаються оптимістами і не скаржаться на життя. Більше того, вони заряджають тебе своїм оптимізмом і енергією. А вдячності цим людям можна заздрити. Адже, як тільки бачать вашу прихильність, ладні віддати всю свою любов і годинами ділитися життєвим досвідом.

Майстерня декоративно-прикладного мистецтва «Золоті ручки» об'єднала творчих людей серед літніх людей та молоді. Спільна творча діяльність сприяє ефективній комунікативній взаємодії поколінь, налагодженню невербальної комунікації, взаємодопомозі і передачі навичок творчої діяльності один одному. Лідером групи може виступати як молода людина так і літня, в залежності від теми заняття. Як правило, це взаємообмін знаннями та навичками творчої роботи (наприклад, виготовлення писанок за технікою «декупаж»), де народжуються нові спільні роботи.

Ці зустрічі проходять завжди змістовно, результатом яких є досвід слухача, співрозмовника, утвердження позитивної життєвої позиції, розвиток здатності бути ввічливим, коректним, врівноваженим і терплячим, які є невід'ємними якостями соціального працівника.

Отже, волонтерська робота є важливою формою підготовки до професійної діяльності. Різні категорії клієнтів потребують свого підходу. Проте, здобуваючи досвід роботи з однією групою клієнтів, можна використовувати набуті навички в роботі з іншими категоріями. Вищий навчальний заклад забезпечує не тільки теоретичну підготовку, а й формування необхідних професійних якостей та практичних навичок майбутніх соціальних працівників шляхом залучення до волонтерської діяльності (практики). Оскільки волонтерство для даних спеціалістів – це не просто вияв альтруїзму, а ще один із способів спробувати себе в якості соціального працівника, отримати досвід роботи з різними категоріями клієнтів, розширити діапазон набуття досвіду професійної діяльності в період навчання у ВНЗ. Тому, для підготовки кваліфікованих спеціалістів соціальної сфери вищим навчальним закладам необхідно залучати студентів до різних напрямів практичної діяльності, і досвід волонтерської діяльності виступає найбільш ефективним та значимим для майбутніх соціальних працівників, так як сприяє їх професійному становленню.

Список використаних джерел.

1. Карпенко О. Г. Вступ до спеціальності "Соціальна робота": [навчально-методичний посібник] / О. Г. Карпенко. – К. : Видавничий Дім "Слово", 2011. – 24 с.
2. Капська А. Й. Соціальна робота : деякі аспекти роботи із дітьми та молоддю / А. Й. Капська. – Київ : УДЦССМ, 2001. – 220 с.
3. Ожегов Сергей Иванович «Словарь русского языка» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ozhegov.ru/>